

نقش فرآیندهای ثبتی در حمایت از حق مالکیت شهروندان
«مطالعه نقش ساختاری و کارکردی سازمان ثبت اسناد و املاک
کشور در تضمین مالکیت اشخاص»

مؤلفان:

کامل حمید

«مشاور حقوقی و مدرس دوره سرژة تجارت بین الملل و داوری تجاری»

مینو آل علی

«وکیل دادگستری، مشاور حقوقی و مدیر مرکز داوری قوه قضاییه»

علی شفیعی

معاونت ثبت اسناد و املاک احوال

کارشناس ارشد و نماینده حقوقی اداره کل ثبت اسناد و املاک خوزستان

چاپ نخست - پاییز ۱۳۹۸

سرشناسه	: حمید، کامل، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	: نقش فرآیندهای ثبتی در حمایت از حق مالکیت شهروندان: مطالعه نقش ساختاری و کارکردی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در تضمین مالکیت اشخاص / کامل حمید، مینو آل علی، علی شفیع پایی.
مشخصات نشر	: اهواز: انتشارات علوم و فنون پزشکی اهواز، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۹-۰۱۱-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
عنوان دیگر	: مطالعه نقش ساختاری و کارکردی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در تضمین مالکیت اشخاص.
موضوع	: سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
موضوع	: حق مالکیت -- ایران
موضوع	: Right of property - Iran
موضوع	: حق مالکیت (فقه)
موضوع	: (Right of property) Islamic law
موضوع	: سند مالکیت -- ایران -- ثبت و انتقال
موضوع	: Land titles -- Registration and transfer -- Iran
موضوع	: قرارداد الکترونیکی -- ایران
موضوع	: Electronic contracts -- Iran
شناسه افزوده	: آل میر، ۱۳۹۶
شناسه افزوده	: شفیع پایی، علی، ۱۳۹۸
رده‌بندی کنگره	: KMH۶۴۶
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۴
شماره کتابشناسی ملی	:

نقش فرآیندهای ثبتی در حمایت از حق مالکیت شهروندان

«مطالعه نقش ساختاری و کارکردی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در تضمین مالکیت اشخاص»

کامل حمید، مینو آل علی، علی شفیع پایی

ناشر: انتشارات علوم و فنون پزشکی اهواز

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

اخطار!

هرگونه چاپ و تکثیر (اعم از: زیراکس، بازنویسی، ضبط کامپیوتری، تهیه CD) از محتویات این اثر بدون اجازه کتبی از مؤلفان ممنوع است. متخلفان به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

مرکز نشر و پخش: اهواز - امانیه - خیابان سقراط غربی جنب مجتمع تصادفات دادگستری - کوچه خاکسار - پلاک ۱۲۰

تلفن تماس: ۰۶۱-۳۳۳۳۲۸۹۳-۳۳۳۳۲۸۶۵-۰۶۱ دورنگار: ۰۶۱-۳۳۳۴۴۵۶۸

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
سخن آغازین	۱۳
دبیاجه	۱۷
شرح موضوع کتاب (طرح بحث)	۲۸
 فصل اول: پیشینه تاریخی، مفهوم و مبنای فقهی و حقوقی حق مالکیت و تحولات تاریخی حق مالکیت در حقوق شهروندی	
مبحث اول: پیشینه تاریخی مالکیت و مفهوم آن	۳۵
گفتار اول: سیر مالکیت در ایران و چگونگی ثبت اسناد و املاک	۳۵
بند اول: مالکیت در ایران باستان	۳۶
بند دوم: مالکیت در دوران پیش از اسلام	۳۶
بند سوم: مالکیت در دوران اسلامی	۳۸
بند چهارم: تاریخچه صدور اسناد مالکیت در ایران	۳۹
گفتار دوم: مفهوم، انواع و ویژگی‌های حق مالکیت	۴۳
بند اول: مفهوم مالکیت	۴۵
الف: مالکیت در لغت	۴۵
ب: مالکیت در اصطلاح	۴۶
پ: مالکیت در فقه اسلام	۴۶
بند دوم: انواع حق مالکیت	۴۸
الف: مالکیت عین	۴۸
ب: مالکیت منافع	۴۹
بند سوم: ویژگی‌های حق مالکیت	۵۰
الف: انحصاری بودن حق مالکیت	۵۰

ب: مطلق بودن حق مالکیت.....	۵۲
پ: دائمی بودن حق مالکیت.....	۵۴
مبحث دوم: مبنای فقهی و حقوقی مالکیت.....	۵۵
گفتار اول: مبنای فقهی مالکیت.....	۵۵
بند اول: شناسایی مالکیت بر مبنای قاعده «تسلیط».....	۵۵
بند دوم: حدود قاعده «تسلیط».....	۵۶
بند سوم: رابط میان مالکیت و سلطنت بر اموال.....	۵۷
بند چهارم: نو - اسلام به مالکیت خصوصی.....	۵۸
گفتار دوم: مبنای حقوقی مالکیت.....	۵۹
بند اول: فلسفه حق مالکیت.....	۶۰
بند دوم: پیشینه تاریخی مالکیت.....	۶۱
بند سوم: حدود و دامنه اختیارات مالک بر مبنای «حق مالکیت».....	۶۴
مبحث سوم: احترام به مالکیت در قانون اساسی - جمهوری اسلامی ایران.....	۶۴
گفتار اول: اصول مربوط به احترام به حق مالکیت در قانون اساسی.....	۶۵
گفتار دوم: احترام به مالکیت در اصل (۲۲) و استثنائات وارد بر آن.....	۶۶
بند اول: تفسیر اول؛ استثناء محدود به موازین شرعی است.....	۶۷
بند دوم: تفسیر دوم؛ استثناء منجر به سلب مالکیت برای منافع عمومی است.....	۶۸
بند سوم: احترام به مالکیت در اصل (۴۷) قانون اساسی.....	۷۰
مبحث چهارم: «حق مالکیت» به عنوان یک حق اساسی و مدنی از منظر حقوق شهروندی.....	۷۳
گفتار اول: تاریخچه و تحولات حقوق شهروندی.....	۷۴
بند اول: تاریخچه حقوق شهروندی در غرب.....	۷۴
بند دوم: تاریخچه حقوق شهروندی در ایران.....	۷۷
الف: ایران باستان.....	۷۷

ب: ایران پس از اسلام.....	۷۹
پ: دوران معاصر.....	۸۱
۱- حقوق فردی و حقوق شهروندی در دوران معاصر.....	۸۴
۲- قوانین اساسی و حقوق شهروندی.....	۸۶
بند سوم: تحولات حقوق شهروندی.....	۸۹
بند چهارم: پیشینه حقوق شهروندی در آموزه‌های اسلامی.....	۹۱
بند پنجم: انون اساسی جمهوری اسلامی ایران و حقوق شهروندی.....	۹۳
الف: اصل برابری و برابری از حقوق مساوی.....	۹۳
ب: اصل امنیت فردی.....	۹۴
پ: اصل مصونیت شکن و آزادی در انتخاب محل سکونت.....	۹۵
ت: اصل عدم تعرض به مکانات.....	۹۵
ث: آزادی رفت و آمد.....	۹۶
ج: اصل آزادی در انتخاب شغل.....	۹۶
چ: اصل ممنوعیت تفتیش عقاید.....	۹۷
ح: حقوق قضایی شهروندی.....	۹۷
خ: آزادی آموزش و پرورش.....	۹۹
د: آزادی اخبار و اطلاعات.....	۹۹
ذ: آزادی‌های سیاسی و اجتماعی.....	۱۰۰
ر: اصل حرمت مالکیت.....	۱۰۱
ز: حق تابعیت و تغییر آن.....	۱۰۲
گفتار دوم: حقوق شهروندی و ارتباط آن با حق مالکیت.....	۱۰۳
بند اول: مفهوم و معنای حقوق شهروندی.....	۱۰۵
الف: مفهوم حق.....	۱۰۵
۱- حق در لغت.....	۱۰۵

۱۰۶	۲- حق در اصطلاح.....
۱۰۷	ب: مفهوم شهر و شهروند.....
۱۰۷	۱- مفهوم شهر.....
۱۰۸	۲- مفهوم شهروند.....
۱۱۰	پ: مفهوم شهروندی (شهروند شدن) و برخورداری از حقوق ناشی از آن.....
۱۱۱	ت: مفهوم حقوق شهروندی.....
۱۱۳	بند دوم: حق مالکیت و حقوق شهروندی.....
۱۱۶	الف: امنیت مسکن.....
۱۱۶	ب: عدم تعرض به - ریم نظریه رسی افراد.....
۱۱۷	پ: احترام به سکونت گاه افراد.....
۱۱۹	ت: مالکیت در منشور حقوق شهروندی.....

فصل دوم: فرآیندهای ثبتی ناظر بر ثبت املاک و آثار حقوقی و اقتصادی ناشی از آن، در جهت تضمین حق مالکیت شهروندان

۱۲۵	مبحث اول: سازمان ثبت اسناد و املاک کشور.....
۱۲۷	گفتار اول: ساختار (تشکیلات) و وظایف سازمانی.....
۱۲۷	بند اول: ساختار و تشکیلات.....
۱۲۹	بند دوم: وظایف سازمانی.....
۱۳۱	گفتار دوم: اهداف و عملکرد سازمان ثبت.....
۱۳۲	بند اول: اهداف.....
۱۳۵	بند دوم: عملکرد.....
	مبحث دوم: مصادیق و نمونه‌های اعمال مؤلفه‌های حقوق شهروندی در نظام ثبتی
۱۳۷	کشور.....
۱۳۷	گفتار اول: تأمین شاخص‌های امنیت و رفاه اجتماعی توسط سازمان ثبت.....

- گفتار دوم: نظارت ریاست سازمان ثبت بر آراء هیئت نظارت ۱۳۹
- گفتار سوم: ثبت آتی معاملات در دفاتر اسناد رسمی (ثبت الکترونیک) ۱۴۰
- بند اول: وظایف و اختیارات سردفتران دفاتر اسناد رسمی ۱۴۱
- بند دوم: نحوه و کیفیت ثبت الکترونیکی اسناد و تأثیر آن بر تضمین حقوق شهروندی ۱۴۴
- الف: نحوه و کیفیت ثبت الکترونیکی اسناد مراجعین به دفاتر اسناد رسمی ۱۴۷
- ب: مزایای ثبت الکترونیکی (ثبت آتی) اسناد رسمی در مقایسه با ثبت سنتی ۱۵۰
- ۱- کاهش اتلاف وقت شهروندان ۱۵۲
- ۲- کاسته شدن اسرارهای ثبت ۱۵۶
- ۳- احراز آسان هویت اشخاص ۱۵۷
- ۴- کاهش مصرف کاغذ ۱۶۰
- ۵- شفاف سازی در معاملات ۱۶۳
- ۶- کاهش جرائم مربوط به اسناد به واسطه حذف کاغذ در معاملات ۱۶۵
- ۷- کنترل افراد ممنوع معامله به صورت آنلاین و لحظه ای ۱۶۸
- ۸- تسهیل در احراز هویت متعاملین ۱۷۰
- ۹- تسهیل در احراز اصالت اسناد تنظیمی در دفاتر اسناد رسمی ۱۷۲
- ۱۰- تحقق حکمرانی مطلوب الکترونیکی با ثبت آتی اسناد ۱۷۴
- ۱۱- ارسال خلاصه معاملات با استفاده از سامانه ثبت آتی ۱۷۶
- ۱۲- ارسال آتی خلاصه معامله ۱۷۷
- ۱۳- عدم تنظیم سند معارض ۱۷۷
- ۱۴- اطلاع رسانی پیامکی به صاحبان اسناد ۱۷۸
- ۱۵- راستی آزمایی هویت طرف های سند رسمی ۱۷۹
- ۱۶- ارسال پستی اسناد مالکیت برای مالکان رسمی ۱۷۹
- گفتار چهارم: تجدیدنظر در آراء هیئت نظارت ۱۷۹

گفتار پنجم: نظارت بر عملکرد دفاتر اسناد رسمی و دفاتر ازدواج و طلاق.....	۱۸۱
بند اول: نظارت گزینشی (بررسی صلاحیت علمی سردفتران).....	۱۸۲
بند دوم: نظارت اداری (مرحله پس از گزینش سردفتران).....	۱۸۳
مبحث سوم: آثار حقوقی و اقتصادی ثبت اموال غیرمنقول.....	۱۸۳
گفتار اول: آثار حقوقی ثبت اموال غیرمنقول.....	۱۸۵
بند اول: اثر ثبت بر اعتبار اعمال حقوقی.....	۱۸۵
الف: اثر ثبت بر اعتبار نقل و انتقال.....	۱۸۸
ب: اثر ثبت بر رتایق عینی.....	۱۸۹
بند دوم: اثر ثبت بر توسعه قضایی.....	۱۸۹
الف: کاهش دعاوی و سرانجام رسیدگی.....	۱۹۰
ب: قضازدایی در دعاوی ثبت.....	۱۹۱
بند سوم: ایجاد قوه اثباتی در دعاوی مربوط به مالکیت.....	۱۹۵
بند چهارم: اثر ثبت بر اعتبار و اطلاع عمومی.....	۱۹۷
گفتار دوم: آثار اقتصادی ثبت اموال غیرمنقول.....	۱۹۷
بند اول: اثر ثبت املاک بر توسعه اقتصادی.....	۱۹۹
الف: مالکیت رسمی دلیل تبدیل دارایی به سرمایه.....	۲۰۱
ب: رابطه نظریات «چانه زنی» و «کوز» بر تضمین حق مالکیت به وسیله ثبت.....	۲۰۲
۱- نظریه «چانه زنی».....	۲۰۲
۲- نظریه «کوز».....	۲۰۳
بند دوم: اثر ثبت املاک بر شاخص های توسعه اقتصادی.....	۲۰۵
الف: افزایش درآمد عمومی.....	۲۰۵
ب: افزایش سرمایه گذاری.....	۲۰۶
پ: افزایش اخذ اعتبار بانکی.....	۲۰۷
ت: رونق معاملات.....	۲۰۹

ث: نظارت بر سرزمین ملی و برنامه ریزی اقتصادی.....	۲۱۰
مبحث چهارم: دیگر آثار ثبت اموال غیر منقول از منظر حقوق شهروندی.....	۲۱۱
گفتار اول: کمک به حل و فصل دعاوی ثبتی.....	۲۱۱
بند اول: دعاوی ثبتی داخل در صلاحیت ادارات ثبت.....	۲۱۲
بند دوم: دعاوی ثبتی داخل در صلاحیت دادگاهها.....	۲۱۳
گفتار دوم: پیشگیری از وقوع جرائم ثبتی.....	۲۱۶
بند اول: نقش فرآیندهای ثبتی در پیشگیری از جرم در نظام ثبتی.....	۲۱۶
الف: فرآیندهای الکترونیکی.....	۲۱۶
۱- امضای الکترونیکی و کاهش جرائم ثبتی.....	۲۱۷
۲- کاهش فساد برای طرح کاداستر.....	۲۱۸
۳- حذف ثبت دستی اسناد در دفترخانه ها.....	۲۱۹
۴- الکترونیکی شدن فرآیندهای ثبتی و کاهش جرم جعل اسناد.....	۲۲۰
ب: ارکان اجرایی (مدیریتی) سازمان ثبت اسناد و املاک.....	۲۲۲
۱- رؤساء، نمایندگان و کارشناسان ثبت.....	۲۲۳
۲- بازرسان، هیئت های نظارت و شورای عالی ثبت.....	۲۲۴
۳- هیئت های نظارت.....	۲۲۶
دستاوردها و نتایج بحث.....	۲۲۹
منابع و مأخذ.....	۲۴۳

سخن آغازین:

«مالکیت»، حق طبیعی هر فرد در جامعه است. مادامی که به این حق احترام گذاشته شده است، جامعه از امنیت و ثبات برخوردار بوده است. خاستگاه هویتی انسان از بالاترین و برترین حق مالکیت او به شمار آمده است. چرا که این خاستگاه هویتی انسان است که موجودیت انسان را تثبیت و تضمین می‌کند.

از این رو، این خاستگاه هویتی انسان، حق «مالکیت» او به شمار می‌آید. اصولاً هر چیزی که به تاریخ و فرهنگ انسان تعلق می‌گیرد و آن را به عنوان یک مشخصه هویتی او در می‌آورد، در مکان مشخصی شکل گرفته است که این مکان مشخص، خاستگاه هویتی فرد نامیده شده است. این خاستگاه هویتی انسان، نخستین حق مالکیت او به حساب می‌آید. بر این مبنا، «حقیقت» حقی است برای بشر تا او بتواند بدون دغدغه و با آزادگی، زندگی خود را بسازد و شخصیت خود را بسط و تکوین دهد.

بر همین اساس، علی‌رغم این که «مالکیت» از جمله حقوق اساسی و قابل احترام اشخاص در یک جامعه می‌باشد و همچنین این نهاد، همواره مورد تأکید شارع مقدس و قانون‌گذار اسلامی نیز قرار گرفته است، لیکن قانون مدنی از مالکیت تعریفی ارائه نکرده است اما ویژگی‌هایی را برای آن برشمرده است که اهمیت این نهاد را به وضوح مشخص نموده است.

چنین ویژگی‌هایی فلسفه وجودی حقوق ثبت را نمایان ساخته و ضرورت‌های غایی ثبت که همانا دفاع و صیانت از حق مالکیت اشخاص است، ایجاد می‌کند؛ ویژگی‌های مانند: «مطلق بودن حق مالکیت» (مواد ۳۰ و ۱۳۲ قانون مدنی) «بدین معنا که مالک اختیار و حق هرگونه بهره‌برداری و انتفاع را از مال خود دارد که در حقوق از آن به عنوان اصل تسلیط (در لغت به معنای مسلط کردن) یاد می‌شود»، «انحصاری بودن حق مالکیت» (مواد ۳۱ و ۴۰ قانون مدنی) «همان‌گونه که از نام آن پیداست، به موجب این حق، مال یا شیء به‌صورت انحصاری در اختیار فرد است و کسی نمی‌تواند آن را

تصاحب کند؛ البته این حق همانند سایر حقوق، یک سری اختیارات و محدودیت‌هایی به فرد خواهد داد. مالک می‌تواند مقداری از حق خود را به موجب قراردادی خصوصی به دیگری انتقال دهد، یعنی به‌طور جزئی بخشی از حق مالکیت را از خود سلب کند. قرارداد اجاره و اعطای حق انتفاع و ارتفاق چند نوع از اختیارات قانونی مالک نسبت به دیگران است» و «دائمی بودن مالکیت» (ماده ۹۵۹ قانون مدنی) «به معنای این نیست که فرد نتواند مال خود را به دیگری انتقال دهد، بلکه به این مفهوم است که مالکیت فرد مانند قرارداد اجاره یا حق انتفاع و غیره، محدود به زمان مشخص و اندکی نیست و فرد هر زمان که بخواهد می‌تواند آن را به دیگری انتقال دهد یا حتی بدون استفاده باقی بگذارد، چرا که به موجب ماده‌ی (۹۵۹) قانون مدنی هیچ‌کس نمی‌تواند به‌طور کلی حق انتفاع یا اجرای تمام یا قسمتی از حقوق مدنی را از خود سلب کند».

همچنین، نسبت به این حق در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (اصول ۲۲ و ۴۷) و منشور حقوق شهروندی (مواد ۷۵ و ۷۶) نیز اشاره مستقیم شده است؛ ناگفته پیداست که «حق مالکیت»، از جمله حقوقی است «به جهت اقتصادی بودن» که در جهت حفظ و صیانت توسط قوای حاکم (حکومت اسلامی یا نظام سیاسی)، نیاز به «ثبت»، در مراجع رسمی (ادارات ثبت اسناد و املاک) دارد. «وظایف این سازمان، ثبت حقوق مالکیت اشخاص و ویژگی آن در گستردگی، حجم فعالیت، سرعت و تخصص است، این سازمان، علاوه بر ارائه خدمات به توده مردم و ارگان‌های سازمان، در تعالی فرهنگ جامعه تأثیر بسزایی می‌گذارد که نتیجه آن تضمین امنیت اقتصادی، اجتماعی و قضایی شهروندان است».

باید اضافه نمود، اهمیت ثبت و مسائل مربوط به آن، به حدی است که در قرآن کریم نیز به آن اشاره شده (سوره بقره آیه ۲۸۲) و به «آیه ثبت» مشهور می‌باشد. همچنین، باید اشاره نمود که وسعت و دامنه ثبت، امروزه به مراتب بیشتر از زمان گذشته است. ثبت

اسناد، ثبت شرکت‌های تجاری و مؤسسات غیرتجاری، ثبت اختراعات و علائم تجاری، ثبت ازدواج و طلاق هر یک به نوبه خود دارای اهمیت خاصی است.

علاوه بر این، «مالکیت»، یکی از عناصری است که در تعیین نوع نظام اقتصادی کشور نیز نقش بسزایی دارد. ساختاری که در نظام اقتصادی برای مالکیت در نظر گرفته می‌شود، بر مبانی نظری مبتنی است که بررسی آن‌ها در درک و تبیین این ساختار اهمیت دارد. (حقوق مالکیت با وجودی که ماهیتاً موضوعی حقوقی است، از ارکان استحکام نظام‌های اقتصادی و سیاسی است و تحکیم این امر حقوقی موجب استحکام سیستم‌های غیر حقوقی می‌گردد).

مسئله است که ثبت «مالکیت»، بر مایملک خویش این اثر را به شکل مستقیم خواهد داشت که «حاصل» می‌تواند حقوق مالکانه خویش را به راحتی اثبات نمایند و هرگونه تعدی و مرض نسبت به این حقوق را از طریق مراجع قضایی و حمایت‌هایی که توسط قانون‌گذار اسامی، وضع شده است، پاسخ دهند. نتیجه آن است که ثبت املاک و معاملات راجع به آن‌ها، دارای آثار عینی بسیار مثبتی است به نحوی که شاید در هیچ بخشی از حقوق (حتی حقوق کیفری که با ضمانت اجرای قاطع و مجازات‌های بعضاً خشن همراه است) خوان چنین خصیصه‌ای یافت؛ خصیصه‌هایی مانند تثبیت مالکیت شهروندان بر املاک حاصل با سند رسمی دال بر مالکیت - که خود، مهم‌ترین دلیل اثبات دعوای مالکیت در مراجع قضایی می‌باشد - و تسهیل، کفایت دلیل و تسریع رسیدگی‌های قضایی و مهم‌تر از همه، لزوم اجراء بودن اسناد رسمی و قابلیت صدور اجرائیه موافق با مدلول سند (مقاد و مندرجات سند)، بدون رسیدگی‌های قضایی از جمله آن‌هاست.

چنین خصیصه‌های نمایانی موجب شده است تا یکی از پدیده‌های مبتلی به بشری، یعنی «مالکیت» و اختلافات ناشی از آن در مراجع قضایی، در محدوده و دایره قانونی قرار گرفته و از بسیاری از مناقشات جلوگیری شده و صاحبان حق مالکیت را از گزند زیاده‌خواهی دیگران در امان دارد و لذا می‌توان گفت چنین تضمینی مبنای بسیاری از

روابط اجتماعی، اقتصادی و اختلافات و تعارضات خواهد بود و جامعه سالم مدنی چاره‌ای ندارد، جز این که بخش عمده‌ای از مبنای عینی حقوق و ضمانت اجرای نظام حقوقی خود را بر تثبیت و حمایت و حفظ حقوق مالکیت بنا سازد و جامعه‌ای دارای سلامت و بهداشت اقتصادی، نخواهد یافت، مگر این که در تدوین مقررات مربوط به حقوق مالکیت و به روز کردن آن و استفاده از فنون جدید در جهت تضمین هر چه بیشتر آن اهتمام ورزد. از این‌روست که سرمایه‌گذاری علمی، انسانی و مادی خصوصاً استفاده از امکانات رایانه‌ای در دوران حاضر از ضروریات حفظ آن حقوق است.

بر این اساس، موارد باید «حق مالکیت» را از جمله مهم‌ترین حقوق اقتصادی، اساسی، مدنی، شهرونی و بشری بدانیم، چرا که نسبت به شناسایی، حمایت و صیانت (تضمین) این حق، تقریباً در تمامی قوانین و مقررات - ملی و بین‌المللی - تأکیدات و تمهیداتی در این خصوص یافت می‌شود.